

Gymnasieval för grön näring i Halland, kompletterad utredning

Innehållsförteckning

Inledning	1
Metod	1
Grund för bedömning	1
Komplettering ett	2
Komplettering två	2
Komplettering tre	5
Slutsats	7

Inledning

Regionfullmäktige beslutade 2024-12-04 att återremittera motionen Gymnasieval för grön näring i Halland, för att komplettera med följande:

- regionens kostnader för lärlingsutbildning primärt på inriktningar som inte erbjuds på Munkagårdsgymnasiet
- intervjuer med skolor som bedriver lärlingsutbildning
- undersöka ett samverkansavtal med en annan naturbruksskola om elever skulle vilja byta till vanlig gymnasieutbildning om inte programmet erbjuds på Munkagårdsgymnasiet

Metod

Arbetet med att utreda ovanstående kompletteringar har genomförts med hjälp av:

- intervjuer av berörda funktioner på Munkagårdsgymnasiet
- information från Skolverket
- intervjuer av skolrepresentanter vars skolor erbjuder lärlingsutbildningar
- ekonomiska kalkyler av förvaltningens ekonomer
- analyser och bedömningar från förvaltningsledning och stab

Utredningsansvarig samt handläggare är Kristian Hafskjär, Utvecklingsledare, Kultur och skola.

Grund för bedömning

Munkagårdsgymnasiet har följande uppdrag och ansvar:

Skolan ska, med hjälp av stab och förvaltningsledning:

- följa/tillämpa berörd lagstiftning, exempelvis skollagen
- bedriva verksamhet inom ramen för de ekonomiska medel som tilldelats (primärt inter kommunal ersättning)
- nå mål beslutade av Regionfullmäktige och driftnämnd
- hantera skolans och verksamhetens grunduppdrag
- verka för att elever, vårdnadshavare och samverkanspartners generellt är nöjda med skolans verksamhet
- säkerställa ändamålsenlig marknadsföring samt attraktionskraft
- tillse god samverkan med berörd bransch och näring

Komplettering ett

Regionens kostnader för lärlingsutbildning primärt på inriktningar som inte erbjuds på Munkagårdsgymnasiet.

Här görs tolkningen att frågan syftar på inriktningarna Trädgård och Hästhållning. En utmaning med frågeställningen är att kostnader (och intäkter) står i korrelation till antalet elever och detta antal är inte specificerat eller angivet.

För att kunna starta upp lärlingsutbildningen behöver skolan utöka med en koordinator. Koordinatorn har till uppgift att:

- ordna praktikplatser som lever upp till utbildningens innehåll och mål
- ha löpande kontakt med eleverna och praktikplatserna
- stödja handledarna på praktikplatserna
- planera praktiken i samverkan med arbetsplatserna
- tillse att handledarna gör bedömningar av elevernas kunskaper utifrån kursplaner
- administrerar avtal och dokumentation

Lärlingsutbildningar kan också kräva riktad och skräddarsydd marknadsföring gentemot den specifika målgruppen.

Skolgemensamma funktioner som exempelvis skolledning, administration, elevhälsa, IT och bibliotek, antas räcka till för ytterligare några elever och behöver därför inte utökas initialt. Det gäller även lärare i gymnasiegemensamma ämnen och programgemensamma ämnen om möjlighet finns att läsa dessa ämnen tillsammans med övriga klasser på skolan.

Interkommunal ersättning, dvs det pris som kommunerna betalar för varje elev, sätts utifrån självkostnad. Vid intagning av fem elever räknar vi med att ersättningen hamnar på ca 280 tkr (per elev och bidragsår) som lärlingsutbildning.

Komplettering två

Intervjuer med skolor som bedriver lärlingsutbildning.

Intervjuer har gjorts med skolor som enbart erbjuder lärlingsutbildning inom naturbruk samt skolor som erbjuder en rad lärlingsutbildningar inom olika yrkesprogram inklusive naturbruk.

Samtliga huvudmän som i Skolverkets register erbjuder lärlingsutbildning inom naturbruk har kontaktats, men vissa har av olika anledningar avböjt att svara.

Svaren nedan kommer från följande skolor.

Enhet	Huvudman	Plats
Elof Lindälvs Gymnasium	Kungsbacka kommun	Kungsbacka
Universitetsholmens gymnasium	Malmö stad	Malmö
Svalöfs gymnasium och vuxenutbildning	Svalövs kommun	Svalöv
Vallentuna gymnasium	Vallentuna kommun	Vallentuna
Spånga gymnasium	Stockholms stad	Spånga

Elevantal och omfattning

Skolorna har relativt få elever per årskurs. Den skola som har flest elever har fem stycken inskrivna. Det varierar hur länge lärlingsutbildningarna varit i drift, en skola startade upp redan 2009 och en skola 2023. Elevantalet över tiden skiljer sig åt mellan skolorna. På vissa enheter har antal lärlingselever ökat och på andra har det minskat. En av de intervjuade skolorna kommer avsluta utbildningen på grund av lågt söktryck.

Elevernas kunskaper och utveckling

Många eleverna gillar balansen mellan praktik på arbetsplatsen och teorin på skolan. Skolorna understryker att eleverna växer och får en märkbar personlig utveckling. Eleverna blir väl förberedda på arbetslivet. Examensmålen kan uppfyllas på ett bra sätt.

Dock vittnar skolorna om vissa utmaningar med mindre skolförlagd tid avseende skolans generella uppdrag kring demokrati och värdegrund. Det blir också svårare för eleverna att känna klassgemenskap och skoltillhörighet.

Branschen och anställningsbarhet

Arbetsgivarna/praktikvärdarna ser positivt på lärlingselever. Det finns många fördelar med den långa praktiken då handledarna kan arbeta långsiktigt med eleverna, både gällande kompetens men också kring den personliga utvecklingen. Handledarna har bättre möjligheter att lära känna eleverna inom ramen för lärlingsutbildningen jämfört med den kortare praktiken på ordinarie programmet. Enligt de som intervjuats är lärlingseleverna attraktiva och har lätt att få jobb efter avslutade studier.

Målgrupp och marknadsföring

Elever som passar bra på lärlingsutbildningar måste enligt uppgift ha ett ”driv” då det krävs att man tar ansvar för både praktiken och teorin i skolan. Marknadsföringen

sker via sedvanliga kanaler såsom SYV, mässor, öppna hus och information i social media. Dock finns det utmaningar med att nå ”rätt” målgrupp. En skola understryker konkurrenssituationen mellan det skolförlagda programmet och lärlingsvarianten.

Samverkan med praktikplatser

Vissa skolor vittnar om utmaningarna med att hitta lämpliga arbetsgivare för lång praktik. I vissa fall krävs det att lärarna på skolorna har egna personliga nätverk. Samtidigt hävdar vissa skolor att det är enklare att erhålla praktikplatser när praktiken är så lång.

Praktikplatserna och handledarna måste ha omfattande information om programmet och kurserna samt bör gå Skolverkets handledarutbildning. Skolorna behöver således både styra och stödja arbetsplatserna utifrån elevernas utbildning. I praktiken medför detta relativt mycket administration, platsbesök och kontakt.

Ekonomi

Skolor som erbjuder lärlingsutbildning erhåller sedvanlig interkommunal ersättning. Dock varierar modellerna runt om i landet, vilket även påverkar ersättningsnivåerna. Varje huvudman kan söka statsbidrag från Skolverket, men dessa är från och med i år öronmärkta till arbetsplatserna (tidigare fick skolorna delar av bidraget). Även här skiljer sig upplägget åt. Vissa praktikplatser erhåller ingen ersättning alls, medan andra får statsbidraget, extra ersättning från skolan eller delar av den inter kommunala ersättningen.

Om lärlingsutbildningen jämförs med den skolförlagda så blir det ökade kostnader för administration (se stycket ovan) och i vissa fall för riktad marknadsföring. Samtidigt kan det bli lägre kostnader per elev då den långa praktiken innebär minskade behov av lärare och lokaler etc.

Organisation och personal

Flera skolor anger att det krävs lärare med kontakter i branschen. Det är också viktigt att lärarna är väl insatta i lärlingskonceptet och förstår skillnaden jämfört med skolförlagd utbildning.

Skolorna anger också att hela personalgruppen måste arbeta aktivt för att lärlingseleverna ska känna sig inkluderade på skolan och att det finns engagerade mentor knutna till eleverna.

En skola har dock valt att arbeta helt annorlunda genom att lärlingseleverna där tillhör en specifik enhet och på så vis kan man ”renodla” lärlingsformen och dess fördelar.

Tänkbara orsaker till avsaknad av lärlingsutbildningar inom naturbruk i Sverige

Skolorna anger följande:

- Naturbruksprogrammet generellt kräver mycket resurser i form av lokaler, maskiner, fordon, mark etc. Vissa delar av kurserna måste ibland genomföras på skolan.
- Utbildningarna är breda och täcker in mycket. Om en elev exempelvis praktiserar på ett Zoo exkluderas hundkunskap. Om en elev praktiserar inom växtodling exkluderas det som sker i stallen etc.
- Utmaningar med att erhålla långa praktikplatser som kan erbjuda hög kvalitet på den praktiska "undervisningen".

Samverkansavtal

Ingen av de intervjuade skolorna har samverkansavtal med annan skola. Se komplettering tre nedan.

Komplettering tre

Undersöka ett samverkansavtal med en annan naturbruksskola om elever skulle vilja byta till vanlig gymnasieutbildning om inte programmet erbjuds på Munkagårdsgymnasiet.

Här görs tolkningen att frågan berör en situation där lärlingsutbildningen måste avbrytas på grund av att Munkagårdsgymnasiet/huvudmannen inte kan säkerställa lärlingsutbildningens mål och innehåll (till exempel att praktikplatser inte kan anordnas).

Ovanstående berör den lagstiftning som reglerar lärlingsutbildningar. Skolverket anger följande:

Huvudmannen har ansvaret för att se till att eleven kan fullfölja sin utbildning. Om lämplig arbetsplatsförlagd utbildning inte längre kan anordnas, ska eleven i stället erbjudas att fullfölja sin utbildning genom skolförlagd utbildning på det aktuella programmet. Om inte heller detta är möjligt, ska huvudmannen erbjuda eleven att fullfölja utbildningen på ett annat yrkesprogram.

För att kunna analysera frågan behöver olika scenarier belysas enligt följande:

En elev studerar lärling på en inriktning som Munkagårdsgymnasiet inte erbjuder (Trädgård eller Hästhållning), och denna lärlingsutbildning måste sedan avbrytas. Om eleven då vill fullfölja sina studier på "vanlig" utbildning på samma inriktning krävs ett samverkansavtal med annan skola/skolor som erbjuder detta (Trädgård eller Hästhållning).

Om denna elev i stället vill ha en plats på ordinarie naturbruksprogram (inom befintliga inriktningar) så säkerställs detta genom att Munkagård erbjuder naturbruksprogrammet.

Ett annat scenario är att en elev studerar lärling inom inriktningar som finns på skolan (Lantbruk, Djurvård, Skogsbruk och Naturturism) och sedan måste detta avbrytas. Då har skolan möjlighet att erbjuda plats på den ordinarie inriktningen i mån av plats.

Vidare, ett alternativ skulle kunna vara att eleverna ifråga är intresserad av ett helt annat yrkesprogram. Här finns det dock lite oklarheter kring möjligheterna att tillgodose detta önskemål då eleven enligt ovan kan placeras på naturbruksprogrammet. Om skolan upprättar ett sådant avtal med annan skola/huvudman så innebär det en ambitionsnivå som överstiger det som lagstiftningen kräver.

Nedan görs en analys kring möjligheterna att upprätta ett avtal med en ”samverkansskola” inklusive teoretiska och praktiska aspekter av ett sådant avtal.

- De flesta elever på Munkagård kommer från Halland och om eleverna vill stanna i Halland finns bara två alternativ inom Hästhållning (Realgymnasiet och Sveriges ridgymnasium) och ingen skola inom Trädgård.
- Ingen lagstiftning eller annat regelverk ”tvingar” skolor att ingå aktuellt avtal.
- En samverkansskola har via avtalet möjlighet att erhålla fler elever med ekonomisk ersättning. Dock kommer det sannolikt att handla om enstaka elever.
- Enligt ovan redovisade intervjuer finns inga motsvarande avtal skrivna med berörda skolor.
- En samverkansskola kommer att pröva berörda elever i sedvanlig antagningsprocess. Detta kan utmana möjligheterna att garantera plats på en samverkansskola.
- Elevernas hemkommuner kan yttra sig i samband med att elever byter till skola i andra samverkansområden.

Den samlade bedömningen är att det finns teoretiska möjligheter att upprätta ett sådant avtal som frågeställningen/kompletteringen berör, men samtidigt föreligger utmaningar. Bland annat noteras att:

- eleven ifråga måste själv vara intresserad av aktuellt skolbyte
- en skola som erbjuder Hästhållning och eller Trädgård måste vilja teckna aktuellt avtal och anse detta vara fördelaktigt
- garanterad antagning på en eventuell samverkansskola inte kan säkerställas via avtal då obligatorisk antagningsprocess alltid förekommer

Slutsats

Den kompletterande information som denna rapport belyser, ändrar inte de slutsatser som angavs i ursprunglig utredning. Det finns vissa fördelar och möjligheter med lärlingsutbildning för Munkagårdsgymnasiet, men de risker, kostnader och utmaningar som detta skulle medföra överskuggar eventuella vinster.

De risker som anges i den ursprungliga utredningen redovisas nedan:

- Risk finns att lärlingsutbildningar kopplat till skolans befintliga inriktningar skapar en internkonkurrens om eleverna.
- Lärlingsutbildning medför en ökad administration och kontroll då skolans måste tillse att eleven tillhandahåller cirka 1400 poäng på arbetsplatsen.
- Lärlingsutbildningar kräver att praktikplatser tar emot elever under lång tid, vilket kan vara en utmaning. Det finns redan en konkurrens om praktikplatser i Halland.
- Lärlingsutbildning kopplat till trädgård skulle inte bli föremål för intern konkurrens eftersom inriktningen lagts ner. Det finns dock inget som tyder på att intresset för trädgård på gymnasienivå har ökat. Ändrad utbildningsform är ingen garanti för ett högre söktryck.
- Lärlingsutbildning kopplat till hästhållning innebär strategiska utmaningar då det finns påtaglig konkurrens från andra skolor med den inriktningen i närområdet. Hästhållning medför dock ingen intern konkurrens om eleverna.
- Mindre skolförlagd utbildning innebär sämre möjlighet att exempelvis få ta del av skolans och Munkagårds demokratiska uppdrag, läroplanens värdegrundsarbete, bioprenörskap, miljöaspekter, FN-arbete med mera. Dessutom minskar möjlighet till den gemenskap som finns i klasserna och på skolan.
- Information och marknadsföring måste riktas mot en specifik målgrupp som gynnas av just lärlingsformen.

Namn Efternamn
E-post
Diarienummer

Region Halland
Box 517, 301 80 Halmstad
regionen@regionhalland.se
regionhalland.se

Logo.

Logo.

Logo.

Logo.

Logo.

Logo.